

LIETUVOS LAISVĖS KOVOTOJŲ SAJUNGA

Kultūros ministru Arūnui Gelūni
Vilniaus merui Artūriui Zuokui

K r e i p i m a s i s dėl Vilniaus Žaliojo tilto skulptūrų Vilnius, 2012-06-28

Atkūrus Nepriklausomybę ir Valstybę, per 22 m. nepavyko atsikratyti Žaliojo tilto sovietinių okupacinio laikmečio skulptūrų. Vis ryškiau įsigalint sovietinei nostalgijai, 2005 m. kultūros ministro Vladimiro Prudnikovo įsakymu Žaliojo tilto skulptūros pripažintos valstybės saugomu kultūros paveldo objektu. Tačiau realybė yra kitokia. Jeigu daug Lietuvos žmonių ir ypač valdininkų nejaustų sovietinės nostalgijos, šių skulptūrų seniai nebūtų, nes didesnį vaizduojamąjį išsityčiojimą iš nepriklausomos Lietuvos idėjos sunku sugalvoti. Deja, okupacinis sovietmetis pavertė daugumą Lietuvos gyventojų mankurtais, nežinančiais ir negerbiančiais savo istorijos.

Juk vien Žaliojo tilto vieta turi ypatingą reikšmę mūsų istorijai. Pirmasis tiltas toje vietoje buvo pastatytas 1536 m. Maskvos kariuomenė įsiveržusi į LDK, pakeliui viską niokodama ir žudydama miestelių bei kaimų gyventojus, 1655 m. vasarą artėjo prie Vilniaus, keldama didžiulį siaubą miestiečiams. Prie Žaliojo tilto įvyko kautynės su keliskart gausesne rusų kariuomene. Jas pralaimėjus, prasidėjo Vilniaus miesto gyventojų skerdynės, kurių metu išžudyta nuo 10 iki 25 tūkstančių vyrų, moterų ir vaikų. Beje, masiškiausios žudynės įvyko būtent prie Žaliojo tilto. Per šešerius metus trukusią Vilniaus okupaciją, į Rusiją buvo išvežta dešimtys tūkstančių vežimų prisiplėšto turto. Miestas buvo taip smarkiai nuniokotas, kad grįžę pabėgę miestiečiai nebepažino Vilniaus...

Po kelių šimtmečių rusų carinius imperialistus pakeitė sovietiniai imperialistai, kurie 1940 m. vėl okupavo Lietuvą ir 1940-1941 m. bei 1944-1953 m. išžudė, įkalino ir ištrėmė virš 300 tūkstančių gyventojų, dar antra tiek 1944 m. nuo raudonųjų vampyrų pasitraukė į Vakarus. Įtvirtinant sovietinę-bolševikinę ideologiją visur buvo statomi paminklai sovietiniams „herojams“. Sovietai puikiai suvokė ideologinių regimų ženklų svarbą okupuoto krašto žmonių sąmonei. Todėl 1952 m. ant Žaliojo tilto buvo pastatytos keturios skulptūros „Taikos sargyboje“, „Mokslo jaunimas“, „Žemės ūkis“, „Pramonė ir statyba“.

Šių skulptūrų eksponavimas daro didžiulę gėdą Lietuvos valstybės sostinei. Sovietinės simbolikos buvimas sovietinių karių skulptūroje pažeidžia galiojančius teisės aktus. Nors sovietų sielų inžinierių sukurtas *homo sovieticus* pritaria šių skulptūrų eksponavimui, kodėl dėl to turi nejaukiai jaustis mūsų tautiečiai, kurie 1944 m. bėgo iš Tėvynės nuo šių sovietinių karių, ir jų palikuonys, aplankantys tėvų žemę? Deja, šiandien Lietuvos valstybės likimą lemia ne nuo okupantų bėgę mūsų tautiečiai ir jų palikuonys, o jų vieton atvykę antonovai, romanovai, uspaschikai ir prudnikovai. Nė kiek ne mažesnę kančią ir neveltį simbolizuoja ir kitos Žaliojo tilto skulptūros. Pavyzdžiui, skulptūra, garbinanti kolchozus, primena prievartinį jų steigimą, išstremiant dešimtis tūkstančių ūkininkų su šeimomis. Kita skulptūra išreiškia meno ir mokslo brutalų ideologizavimą laikotarpiu, kai kitaminčiai buvo persekiojami, kalinami, žudomi. Dar kita - sovietinę pramonę ir statybas, kurių metu kaip niekada iki tol buvo naikinamas Lietuvos istorinis paveldas ir gamta. Tad tik visiškai nežinantiesiems ir nenorintiems žinoti Lietuvos istorijos asmenims šios skulptūros nesukelia šleikštulio. Šiuo metu jos yra apgailėtinos

techninės būklės ir kelia grėsmę vilniečiams bei miesto svečiams. Dabar yra palanki proga jas nukelti ir išbraukti iš Kultūros paveldo objektų registro. Tokiam veiksmui atlikti reikia tik politinės valios ir sąžinės. Deja, pasirodė šokiruojantys valdžios institucijų pranešimai apie tai, kad ruošiamasi skirti didžiulius pinigus šių skulptūrų restauravimui...

Už šias numatomas skirti lėšas būtų puiki galimybė pastatyti naujas skulptūras XVI – XVII a. žymiausiems Lietuvos valstybės veikėjams ir karvedžiams iš Radvilų, Sapiegų, Chodkevičių giminių, kurie yra ypač nusipelnę ir Vilniaus miestui, bet per carinę ir sovietinę okupacijas buvo išbraukti iš istorinės atminties. (Pavyzdžiui, Mikalojus Radvila Juodasis, (1515–1565) – Lietuvos didysis maršalka, Lietuvos didysis kancleris, Vilniaus vaivada; Leonas Sapiega (1557–1633) – Lietuvos didysis kancleris, Lietuvos didysis etmonas, Vilniaus vaivada, Lietuvos statuto kūrėjas; Jonas Karolis Chodkevičius (1561-1621) – karvedys, Vilniaus vaivada, Lietuvos didysis etmonas). Tokio projekto įgyvendinimui ypač tiktų istorinis Žaliasis tiltas. Tam reikėtų tik mokslinei diskusijai sukviesti žymiausius Lietuvos istorikus, architektus ir skulptorius bei sudaryti valstybinę darbo komisiją. Jei tokį ar panašų darbą būtų reikėję atlikti prieškario Lietuvoje, jis neabejotinai būtų padarytas.

Apmaudu ir skaudu, kad susovietinta, nukraujavusi, istorinę atmintį ir savigarbą praradusi dabartinė Lietuvos valdžia minimas skulptūras laiko gerbtinu paveldu. Skulptūros yra Lietuvos ir jos sostinės istorinio paveldo svetimkūniai, okupacijos simboliai, įkūnijantys sovietinę nuostatą „išeinant pasilikti“, ketinimą buvusios okupacijos tąsai, pelnytai keliantys nuovokios visuomenės pasipiktinimą.

Kadangi į iki šiol buvusius siūlymus skulptūras pašalinti nebuvo reaguojama, esame priversti kategoriškai reikalauti tai atlikti nedelsiant; pašalinti skulptūras iš paveldo registro ir joms suteikti prieglobstį Grūto parke.

Lietuvos Laisvės kovotojų sąjungos
valdybos pirmininkas

Jonas Burokas